

**ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
РОЗВИТОК РЕГІОНІВ В КОНТЕКСТІ
МІЖНАРОДНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ**

№ 27(16) 2017

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Внесений до переліку наукових фахових видань України,
в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт
на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук
(Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 21.11.2013 № 1609)

Заснований в 2011 році

Виходить 4 рази на рік

Херсон, 2017, № 27 (16)

Засновник і видавець:

Херсонський національний технічний університет

Головний редактор	Савіна Галина Григорівна , д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту та маркетингу ХНТУ
Заступник головного редактора	Миколайчук Наталія Сергіївна , д.е.н., професор, декан факультету перепідготовки та підвищення кваліфікації ХНТУ
Відповідальний секретар	Шандова Наталія Вікторівна , к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту та маркетингу ХНТУ

Редакційна колегія:

<i>Савіна Г. Г.</i>	(головний редактор), д.е.н., проф., завідувач кафедри менеджменту та маркетингу ХНТУ МОН України.
<i>Димитрова Віолета Янєва</i>	доцент, доктор, проректор з міжнародної співпраці та зв'язків з громадськістю Варненського економічного університету, завідувач кафедри економіки та управління торгівлею, Болгарія.
<i>Миколайчук Н. С.</i>	(заступник головного редактора), д.е.н., проф., декан факультету перепідготовки та підвищення кваліфікації ХНТУ МОН України.
<i>Коваленко М. А.</i>	д.е.н., проф., завідувач кафедри фінансів і кредиту ХНТУ МОН України.
<i>Шарко М. В.</i>	д.е.н., проф., завідувач кафедри економіки та підприємництва ХНТУ МОН України.
<i>Ушкаренко Ю. В.</i>	д.е.н., проф., завідувач кафедри економічної теорії ХНТУ МОН України.
<i>Лопушинський І. П.</i>	д.н. з держупр., проф., професор кафедри державного управління ХНТУ МОН України.
<i>Чурсіна Л. А.</i>	д.т.н., проф., завідувач кафедри товарознавства, стандартизації і сертифікації ХНТУ МОН України.
<i>Сарапіна О. А.</i>	д.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і аудиту ХНТУ МОН України.
<i>Софієнко А. В.</i>	к.е.н., доцент, декан факультету економіки ХНТУ МОН України.
<i>Сідельникова Л. П.</i>	к.е.н., проф., завідувач кафедри бюджетної та податкової політики ХНТУ МОН України.
<i>Вольвач І. Ю.</i>	к.е.н., доцент, завідувач кафедри міжнародного маркетингу і менеджменту ХНТУ МОН України.
<i>Шандова Н. В.</i>	(відповідальний секретар), к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту та маркетингу ХНТУ МОН України.

**Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ, №17449-6199Р**

**Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Херсонського національного технічного університету, протокол № ___ від __. __.2017 р.**

Адреса редакції: Україна, 73008, м. Херсон, Бериславське шосе, 24,
Херсонський національний технічний університет,
редакція журналу «Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції»
Е-mail: sergkmi@mail.ru
Телефон: (0552) 32-69-47

© Херсонський національний технічний університет, 2017

© Редакція журналу «Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції», 2017

ЗМІСТ

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА	5
Захарова О.Л. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВАЛЮТНИХ РИЗИКІВ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА НЕОБХІДНІСТЬ УПРАВЛІННЯ НИМИ	5
Степко О.М. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ООН У РОЗВИТКУ СФЕРИ ВИЩОЇ ОСВІТИ	11
НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА ТА ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ	15
Проскуріна А.М., Тарасюк А.В. ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ	15
РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА	20
Бітюк І.М. РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	20
Потапенко Т.П. ПРОБЛЕМИ КЛАСТЕРНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ	26
ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ	35
Афанасьєва О.М. СУЧАСНА КОМУНІКАЦІЙНА ПОЛІТИКА: СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ	35
Боковець В.В. ДОСЛІДЖЕННЯ ЧИННИКІВ ДОХОДНОСТІ РЕКЛАМНИХ ПОСЛУГ ВІТЧИЗНЯНИХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ	39
Болотова О.О. МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ЩОДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	44
Брич В., Федірко М., Брич Б. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОБУДОВИ СТРАТЕГІЇ ЕНЕРГОСЕРВІСУ	49
Джерелюк Ю.О. НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ЩОДО КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ РІВНЯ ЗОВНІШНЬОЇ АНТИКРИЗОВОЇ СТІЙКОСТІ ТУРИСТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА	55
Зима О.Г., Птащенко О.В., Брусніцина Д.Е. ВИКОРИСТАННЯ ПРИНЦИПІВ БЕНЧМАРКІНГУ СУЧАСНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	62
Зима О.Г. КОМУНІКАТИВНІ ПРОЦЕСИ ФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНОГО ІМІДЖУ	66
Ларіна Я.С. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ СТРАТЕГІЧНОГО МАРКЕТИНГУ	71
Журба І. ЗАПОБІГАННЯ РЕЙДЕРСТВУ ЯК ОДНА З ВИМОГ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	77
Латкіна С., Мешкова-Кравченко Н. АНАЛІТИКА ПОРТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ ТА ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	82

Лебединська О.С., Станкова А.О. ІНСТРУМЕНТИ ІННОВАЦІЙНОГО МАРКЕТИНГУ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	87
Мешкова-Кравченко Н., Латкіна С. АНАЛІТИКА ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МОЛОЧНОЇ ГАЛУЗІ	91
Михайленко Н.О. ПОБУДОВА СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ АКМЕОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ	96
Немашкало К.Р. АСПЕКТИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	100
Пархацька О.М. ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА: СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ	104
Птащенко О.В., Амеров Д.О. СУЧАСНИЙ МАРКЕТИНГ ПЕРСОНАЛУ НА РИНКУ ПРАЦІ ЯК СКЛАДОВА МАРКЕТИНГУ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ РИНКУ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНИХ ТОВАРІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	109
Котелевець Д.О. ОЦІНКА СТУПЕНЯ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ ПЕРЕРОБНОГО ПІДПРИЄМСТВА	113
Родіонов С.О., Пугач С.В. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	117
Салюк А.П., Полікарпов В.В. ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «БРЕНД»	121
Селіверстова Л.С. РИНОК М'ЯСА ПТИЦІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ	125
Сита Є.М. ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВНИХ НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ ВИНОРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ.....	129
Тер-Карапетянц Ю.М., Кошарна В.В. ІМІДЖ ПІДПРИЄМСТВА: СКЛАДОВІ ТА СПЕЦИФІКА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ.....	135
Тимошенко О.В., Чайковська О.А., Коцюбівська К.І. ПРОГНОЗУВАННЯ РІВНЯ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	139
Холодна Ю.Є. ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ДІАГНОСТИКИ ТА ОЦІНКИ ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	144
Янковий Р.В. СУТНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ЯК ЧИННИКА СТАЛОГО РОСТУ БІЗНЕСУ	149
<hr/> СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА	
<hr/> 154	
Малюкіна А.О. УЯВЛЕННЯ ПРО ФЕНОМЕН УСПІХУ, БАГАТОГРАННІСТЬ ЙОГО ЦІННОСТІ НАПОВНЕННЯ У СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ ОСОБИСТОСТІ	154
Мельничук Н.Ю., Дубина М.В. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ	158
Тимофєєва М.І. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ	165

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 351.858:316.774 (477)

Бітюк І.М.

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

В статті досліджено особливості формування та розвитку регіональної політики країн Європейського Союзу. Визначено етапи розвитку регіональної політики. Виділено відмінності між підходами до регіональної політики в різні етапи регіональної політики. Окреслено цілі та завдання регіональної політики по кожному етапу та зокрема до 2020 року. Досліджено Фонди підтримки та розвитку регіонів.

Ключові слова: регіональна політика, Європейський союз, диспропорції в розвитку регіонів, фонд, цілі регіональної політики, сталий розвиток регіонів, підтримка розвитку регіонів.

Постановка наукової проблеми. В сучасних умовах глобалізації економічних процесів, регіональна політика є досить важливим елементом ринкової економіки. Інтеграція України до європейських структур неможлива без вироблення та реалізації такої моделі управління регіонами, яка б відповідала принципам регіональної політики Європейського Союзу, сприяла б становленню нових форм співпраці між центром та регіонами, внутрішньому міжрегіональному співробітництву та міжнародній співпраці регіонів. Тому, потрібно досліджувати досвід Європейських країн для використання його при розробці стратегій регіонального розвитку.

Аналіз публікацій. Різні аспекти дослідження регіональної політики Європейського Союзу відображені в працях зарубіжних вчених: Ю. Ваннопа, Б. Йохансона, М. Кітінга, М. МакДжиніса, М. Портера, А. Родрігеса-Посе, В. Салета, М. Сторпера, Р. Хадсона, С. Харді, М. Харта та ін.

Мета статті. Метою статті є дослідження особливостей формування та розвитку регіональної політики країн Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Витоки формування регіональної політики прослідковуються з Великобританії. На початку 30-х років ХХ століття в зв'язку з «великою депресією» в Великобританії, щоб не допустити поглиблення економічних та соціальних проблем держава змушена була вжити певні заходів для їх пом'якшення. Південно-східний регіон Великобританії в ці роки характеризувався безробіттям на рівні 14 %, на Північному Заході, Сході даний показник перевищив 25 %, а в Уельсі навіть склав 36 %. Це були регіони з високою часткою традиційних галузей промисловості (видобуток вугілля, металургія, текстильне виробництво), на які економічна криза вплинула найбільшою мірою.

В 1934 році був прийнятий «Закон про спеціальні території», це був перший регіонально-орієнтований законодавчий документ. Певні доповнення до документу вносилися в 1936-1937 рр.

Після Другої світової війни, регіональна політика з'являється та швидко розвивається спочатку у Франції, а далі і в Італії. Головною особливістю регіональної структури у Франції була диспропорція між Паризьким регіоном та іншими регіонами. Тому, французька регіональна політика була направлена на збалансування регіональної структури а саме вирівнювання диспропорцій в розвитку регіоні при одночасному обмеженні подальшого кількісного зростання Парижа. На практиці в Парижі були випробувані різні адміністративні, а часто і репресивні інструменти регіональної політики, які приймалися до галузей важкої промисловості.

Завданням регіональної політики в Італії, також як і в Франції, було вирішення надмірної диспропорції в економічному розвитку між північними та південними регіонами країни. На підтримку розвитку найпівденніших регіонів Італії в 1950 році було прийнято десятирічний план економічного розвитку «Каса пер іл Мецоджорно» (Cassa per il Mezzogiorno), який був спрямований, перш за все на індустріалізацію традиційних галузей та розвиток регіонів. Проте, деякі відмінності між північними та південними регіонами в довгостроковій перспективі зберігаються (проявляються в певних політичних проблемах) і в даний час вирішуються в рамках регіональної політики ЄС.

На рубежі 1950 - 1960-х років регіональна політика почала реалізовуватись в більшості європейських країн. У Німеччині регіональна політика була зосереджена на підтримці

реструктуризації так званих старих промислових регіонів. Її завданням є підтримка нових підприємств, що розвиваються в центральній частині країни [2].

В посткомуністичних європейських країнах, формування регіональної політики в її істинному розумінні розпочалася тільки після фундаментальних соціально-політичних змін кінця 1980-х років у зв'язку з переходом до ринкової економіки. Проте, деякі заходи, що не суперечить інструментами регіональної політики для зменшення диспропорцій у розвитку регіонів були реалізовані вже в соціалістичну епоху. Для прикладу, з середини 1980-х років можна відмітити підтримку будівництва житла та технічної інфраструктури в пострадянських країнах.

З історичним розвитком регіональної політики пов'язані різні концепції. Проте, можна виділити два основні підходи до регіональної політики (Таблиця 1).

Таблиця 1

Відмінності між підходами до регіональної політики

Аспект	Регіональна політика	
	Традиційна	Поточна
Регіони	географічно відносна сталість проблемних регіонів	географічно відносна мінливість проблемних регіонів
Проблеми	Відсталість	Структурні зміни
Стратегії	Регіонального зростання	Забезпечення інноваційного регіонального зростання
Інструменти	Міжрегіонального перерозподілу	Мобілізація внутрішніх ресурсів
Орієнтація	Капітал, сировина та великі компанії	Інформацію, технології, інновації, підтримку малого та середнього бізнесу
Організаційна форма	Централізація	Децентралізація

В останні роки спостерігається швидкий географічний рух регіональних проблем, що приводить до структурних змінам в економіці. Часто виникає ситуація, коли ноу-хау або інноваційні заходи в багатьох країнах вважають кращими за традиційні методи розвитку регіону. Для прикладу сучасні промислові виробництва на основі електроніки або біотехнології дуже широко використовуються в південно-західній частині Франції, в південній Німеччині, в центральній Шотландії, або в регіонах, які вважаються відсталими в економічному розвитку. Таким чином, використання інноваційних методик приводить до процвітання регіонів.

Уже в 1970-х роках можна відмітити, що індустріалізована державна регіональна політика не в змозі досить гнучко і адекватно реагувати на відносно швидкі зміни економіки, і що центр ваги регіональної політики повинні будуть перевести на себе регіони, які в повній мірі знають свої проблеми та заходи їх вирішення. Ця ідея підтримується і тим фактом, що держава не може повністю мобілізувати наявні центральні фінансові ресурси, з одного боку, а з іншого боку, ця політика не призводить до того, що самі регіони мають можливість мобілізувати свої власні внутрішні ресурси.

У той же час проявляється тенденція до ослаблення національних кордонів, з точки зору руху робочої сили, товарів, послуг і капіталу, в європейському масштабі, а саме в рамках Європейського союзу.

Розглянемо етапи формування та розвитку регіональної політики в рамках Європейського союзу.

Для всіх етапів формування та розвитку регіональної політики характерними є економічне зростання, вирішення регіональних проблем, загострення конкурентної боротьби в результаті інтеграції на ринку. Таке конкурентне загострення призводить до виникнення проблем в регіонах з високою концентрацією старих галузей промисловості, і, отже, в подальшому необхідно буде надати додаткову допомогу з консультування та фінансування.

Отже, можна виділити такі етапи формування та розвитку регіональної політики в рамках Європейського союзу:

Перший етап: 1958-1973 рр.

Для першого періоду характерний індивідуальний підхід країн-членів спільноти (Франції, Бельгії, Голландії, Люксембургу, Німеччини та Італії), без координації на наднаціональному рівні. Щодо диспропорцій розвитку регіонів, то майже всі країни на даному етапі знаходились на одному рівні, окрім регіонів південної Італії. В Італії та Франції регіональна політика була направлена на структурні проблеми сільського господарства та рибальства.

В цей же період виник Європейський інвестиційний банк, заснований в 1958 році, який надавав з самого початку вигідні кредити на проекти, які були спрямовані на розширення інфраструктури та підтримку бізнесу країн членів ЄС.

Як перший спеціалізований інструмент структурної політики співтовариства у 1957 році був заснований Європейський соціальний фонд, завданням якого є сприяння діяльності в області зайнятості, професійної підготовки і розвитку людських ресурсів.

Другим інструментом цього періоду є заснування в 1962 році фонду Європейської аграрної підтримки і гарантій в Франції. Одними з головних завдань фонду є регіональна та структурна політика ЄС в області підтримки сільського господарства та розвитку сільських районів. У 1973 році відбулося розширення Європейського співтовариства за рахунок Данії, Ірландії і Великобританії.

Європейський соціальний фонд (ESF), був створений в рамках Римського договору в 1957 році. Це найстаріший структурний фонд, який був спрямований на сприяння інтеграції молодих людей до 25 років на ринку праці і на рішення довгострокового безробіття. В даний час спектр завдань фонду значно ширший та дозволяє не тільки боротися з безробіттям, а й підтримувати соціальну інтеграцію вразливих груп людей, розвиток системи освіти, в тому числі концепції безперервного навчання, модернізації державного управління, співпраці науково-дослідних інститутів, освітніх установ, приватних підприємств і некомерційних організацій або просуванні рівних можливостей чоловіків і жінок. Європейський соціальний фонд дозволяє підтримувати всі регіони ЄС, незалежно від їх економічного розвитку, який вимірюється рівнем ВВП на душу населення [4].

Другий етап: 1974 – 1985 рр.

Наступний етап розвитку структурної та регіональної політики країн Європейського союзу почався з вступом Данії, Великобританії та Ірландії. Регіональна політика була націлена на розвиток органів співтовариства та політичні інтереси Великобританії на зміцнення добрих відносин з Ірландською республікою в період відразу після ескалації релігійного конфлікту в Північній Ірландії. Регіональна політика Великобританії мала за мету збільшити кількість робочих місць по всій країні і розвивати відсталі регіони в графстві Корнуолл, Уельсі та північній Шотландії.

Даний етап також знаменувався заснуванням в 1975 році Європейського фонду регіонального розвитку. Даний фонд став основним інструментом для інституційного управління та фінансування спільної регіональної політики ЄС. Найбільшими одержувачами ЕФРР стали такі країни як: Італія, Великобританія, Ірландія і пізніше, після їх прийняття в ЄС Греція (1981), Іспанія і Португалія (1986) [1].

Європейський фонд регіонального розвитку вкладав свої інвестиції для створення нових робочих місць, розширення інфраструктури, підтримки конкурентоспроможності малих і середніх підприємств, впровадження нових технологій і інновацій, захист і поліпшення навколишнього середовища; підтримка інвестиційного потенціалу підприємців; підтримка підприємців-початківців; зміцнення співпраці підприємців в прикордонних регіонах.

Третій етап: 1986 – 1993 рр.

Даний період розпочався після прийняття Єдиного європейського акта в 1986 році та вступу до Європейського союзу економічно відсталих країн південної Європи - Греції і особливо Іспанії та Португалії. Для цього періоду характерним було цільове спрямування коштів зі структурних фондів в так звані Інтегровані середземноморські програми. Щодо Іспанії то фінансова підтримка була виділена на розвиток інфраструктури в цілому та зокрема туризму. Для Португалії та Греції кошти були виділені на розвиток промисловості, сільського господарства і рибальства. Важливою етапом в розвитку регіональної політики країн ЄС стало прийняття рішення про інтеграцію регіональної політики в частині соціальної та аграрної політики в так званій структурній політиці Верховними органами ЄС в 1998 році. Далі були засновані так звані структурні фонди та були визначені цілі структурної політики: підтримка розвитку і структурних змін відсталих регіонів; підтримка регіонів, які серйозно загрожують загальному економічному спаду країни; боротьба з довготривалим безробіттям та сприяння інтеграції молодих осіб; підтримка розвитку сільських регіонів.

Після підписання Маастрихтського договору в 1993 році був заснований Фонд згуртованості. Його задачею було допомагати слабким країнам. Допомога направляєтся в галузі транспортної інфраструктури та навколишнього середовища і забезпечує для країн, в яких валовий національний продукт (ВНП) на душу населення нижче, ніж 90% в середньому в ЄС. Фонд спрямований на підтримку розвитку бідних країн, а не регіонів. Фінансує інвестиційні (інфраструктурні) проекти,

але тільки з акцентом на транспортну інфраструктуру більшого обсягу та захисту навколишнього середовища. У період 2007-2013 Фонд згуртованості діяв в Болгарії, Чеській республіці, Естонії, на Кіпрі, в Литві, в Латвії, в Угорщині, на Мальті, в Польщі, в Португалії, в Румунії, в Греції, Словаччині та Словенії.

Четвертий етап: 1994 – 1999 рр.

Цілі регіональної політики третього етапу виявилися ефективними, і, отже, використовувалися протягом періоду 1994 - 1999 рр. Проте, в 1995 році після вступу Фінляндії і Швеції були сформовані та доповнені цілі регіональної політики, а саме: розвиток і структурні зміни регіонів з надзвичайно низькою чисельністю населення.

В 1994 році набули широкого поширення Ініціативні Співтовариства з різних питань: соціальна інтеграція, енергозбереження, підтримка малого і середнього підприємництва, регенерація міських зон.

За період 1994-1999 рр. до ЄС приєдналися наступні країни: Австрія, Фінляндія та Швеція.

На даному етапі було виділено Шість цілей розвитку регіональної політики та виокремлено цілі відповідно до регіонів (Таблиця 2).

Таблиця 2

Характеристика цілей регіональної політики в регіонах ЄС

Цілі	Характеристика цілей	Регіони, що підпадають під підтримку в рамках поставленої цілі
Ціль 1	Допомога призначена економічно відсталим регіонам. Критерієм економічної відсталості був рівень ВВП на душу населення нижче 75% в середньому в ЄС за останні три роки.	Вся територія Греції, Португалії, Ірландії, Північної Ірландії, велика частина Іспанії і Італії, Корсика, частина Австрії, Німеччина.
Ціль 2	Допомога призначена для розвинутих регіонів, які мають проблеми з деградацією галузей промисловості, що є визначальними для країни.	Частина Великобританії, Франції, Іспанії, Бельгії та Нідерландів.
Ціль 3	Допомога призначена для всіх регіонів Союзу, що мають проблему довготривалого безробіття. Допомога в рамках цієї мети була спрямована на осіб старше 25 років.	Всі країни ЄС.
Ціль 4	Допомога призначена для всіх регіонів Союзу, яка спрямована на сприяння інтеграції молодих людей до 25 років, на ринку праці.	Всі країни ЄС.
Ціль 5	Допомога призначена на розвиток сільських районів: - допомога для регіонів, які потребують модернізації та диверсифікації сільськогосподарського виробництва. - Допомога для регіонів, що створюють нові робочі місця в сільськогосподарському секторі.	Частина Великобританії, Франції, Іспанії та Італії.
Ціль 6	Допомога призначена регіонам з арктичним кліматом і низькою щільністю населення.	Фінляндія і Швеція

Отже, основними цілями регіональної політики були: підтримка відсталих регіонів, підтримка сільських регіонів, боротьба з безробіттям та підтримка галузей промисловості [1].

П'ятий етап: 2000 – 2006 рр.

П'ятий період характеризується реформуванням регіональної і структурної політики, в якій головною особливістю було укрупнення цілей.

В 2004 році до Європейського союзу вступили десять нових країн-союзників.

Даний період характеризується підвищенням ролі заходів, що спрямовані на підтримку пільгових інвестицій, тобто інвестицій, спрямованих на підтримку і розвиток людських ресурсів, як за рахунок підтримки різних програм перепідготовки, так і підтримки, спрямованих на розвиток консалтингу в області регіонального розвитку, призначеного для муніципалітетів, міст, або бізнес-організацій.

Цілі регіональної політики були укрупнені з шести цілей до трьох:

1. Допомога регіонів, в яких розвиток відстає в порівнянні з іншими регіонами.
2. Економічні та соціальні перетворення в областях, що стоять перед структурним труднощами (промислових, сільських, міських, рибалка).
3. Адаптація і модернізація політики і систем освіти, професійної підготовки і зайнятості.

Скорочення кількості цілей призвело до оптимізації структури підтримуваних програм і їх конкретних стратегій.

Шостий етап: 2007 – 2013 рр.

В рамках цього періоду відбулися реформи регіональної політики в вигляді зниження кількості структурних фондів, які представляють собою головний інструмент для досягнення цілей цієї політики. Далі було проведено скорочення самих цілей цієї політики, щоб спростити процес підготовки програми, та документацію.

Відповідно до запропонованої стратегії були збережені тільки два структурні фонди: Європейський фонд регіонального розвитку (ЕФРР) і Європейський соціальний фонд (ESF). Скорочення кількості структурних фондів дало країнам можливість спростити структуру та зміст оперативних програм.

В рамках даного періоду Європейська комісія спільно з Європейським інвестиційним банком розробили нову Програму технічної допомоги для фінансування ЄС на 2007-2013 рр. Основна мета Програми полягала в тому, щоб використовувати новий спосіб фінансування, який спирається на досвід венчурного капіталу, а також використання грантів для підвищення ефективності [5].

Сьомий етап: 2014-2020 рр.

У листопаді 2014 року Європейська комісія представила «Доповідь з економічної, соціальної та територіальної згуртованості» яка спирається на стратегічний документ «Європа 2020». Дана доповідь містила зміст майбутньої політики згуртованості та конкретизувала часткові проблеми та потенційні сфери розвитку.

Базові цілі, викладені у Доповіді, включають:

1. Зміцнення партнерських зв'язків між країнами ЄС;
2. Зміцнення управління;
3. Ефективніша і простіша в реалізації стратегія розвитку регіонів.

Стратегія «Європа-2020» представляє собою основну програму економічних реформ Європейського Союзу, який замінює Лісабонську стратегію яка діяла до 2014 року. Метою і гаслом Стратегії є досягнення такого економічного зростання, який буде заснований на принципах економіки знань, буде стійким та спрямований на країни в цілому та регіони. Така політика матиме вагомий вплив не тільки на економіку країн-членів ЄС а і на соціальну складову.

Цілі регіональної політики на 2020 рік:

1. Зайнятість - використовувати 75% осіб у віковій категорії від 20 до 64 років.
2. Вкладення коштів в інновації - інвестувати 3% ВВП Європейського союзу (посадження державних і приватних джерел) на інновації.
3. Екологія та енергетика - скоротити викиди парникових газів на 20% (або навіть 30%, якщо для цього створені умови) в порівнянні зі станом в 1990 році; збільшити частку енергії з відновлюваних джерел на 20%.
4. Бідність та соціальне відчуження - зменшити принаймні на 20 мільйонів людей, що живуть у бідності та соціальній ізоляції, або знаходяться на межі бідності та знаходяться під загрозою соціальної ізоляції [1].

Крім того, Європа визначила нові джерела зростання та зайнятості відповідно до стратегії ЄС-2020. Ці цілі стосуються 7 основних ініціатив, визначених Європейською комісією, які поділяються на 3 основні напрямки. Органи держав-членів та ЄС повинні координувати свою діяльність для кожної ініціативи, щоб їх дії були взаємовигідними.

Отже, розглянемо три основні напрямки регіональної політики, визначені в Стратегії «Європа-2020»:

1. Розумне зростання - включає інтелектуальне зростання означає, яке поширюється у таких сферах: освіта (мотивувати громадян підвищувати свою кваліфікацію та регулярно оновлювати інформацію щодо освітньої діяльності); дослідження та інновації (створення нових продуктів та послуг, які забезпечують зростання та робочі місця, а також допомагають вирішувати соціальні проблеми); цифрове суспільство (використання інформаційних та комунікаційних технологій).

2. Стале зростання, метою якого є: створити більш конкурентоспроможну економіку, де раціонально та стабільно будуть використовуватись ресурси; захистити навколишнє середовище, зменшити викиди в воду та атмосферне повітря; використати європейський досвід країн-членів у розробці нових екологічних технологій та виробничих процесів; поліпшення ділового середовища, особливо для малих та середніх підприємств, щоб споживачі могли приймати найкращі рішення на основі достатньої інформації.

3. Інклюзивний ріст - мета: підвищити рівень зайнятості в Європі: створювати більшу кількість робочих місць, особливо для жінок, молоді та людей похилого віку; допомагати людям різного віку передбачати майбутні зміни та готуватися до них шляхом інвестування в освіту та отримання професійної кваліфікації, модернізувати ринки праці та системи соціального забезпечення, щоб усі мали вигоду від економічного зростання [1].

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, враховуючи проведені дослідження регіональної політики Європейського Союзу, Україні необхідно використовувати накопичений досвід для сталого розвитку країни. Основні аспекти регіональної політики слід враховувати при розробленні стратегії розвитку країни в цілому та її регіонів [3]. Основними напрямками проведення регіональної політики мають стати: довгострокове формування стратегічних цілей; боротьба з бідністю та безробіттям; підтримка малого та середнього бізнесу; міжнародне партнерство в сфері бізнесу; реформування систем державного управління.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Європейська комісія. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://ec.europa.eu/contracts_grants/beneficiaries_en.htm
2. Кіш Є. Регіональна політика Європейського Союзу: стратегічні імперативи для України / Є. Кіш // Незалежний культурологічний часопис "І". – 2002. – № 23. – С. 133–157.
3. Прокопенко Л. Л. Розвиток регіонального співробітництва України в контексті європейської інтеграції : монографія / Л. Л. Прокопенко, О. М. Рудік, І. Д. Шумляєва ; [за заг. ред. Л. Л. Прокопенка]. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2008. – 132 с.
4. Регіональна політика : правове регулювання. Світовий та український досвід / В. Куйбіда, А. Ткачук, Т. Забуковець-Ковачич ; за заг. ред. Р. Ткачука. – К. : Леста, 2010. – 224 с.
5. European Neighbourhood and Partnership Instrument Eastern Regional Programme Strategy. Paper 2007–2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/country/enpi_eastern_rsp_en.pdf.

Битюк Інна Николаевна

РЕГИОНАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА СТРАН ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА

В статье исследованы эволюционные особенности формирования и развития региональной политики стран Европейского Союза, что позволило выделить семь основных этапов развития региональной политики. Для всех этапов формирования и развития региональной политики были выделены следующие характеристики: экономический рост, решение региональных проблем, обострение конкурентной борьбы в результате интеграции на рынке. Выделены различия между подходами к региональной политике в разные этапы региональной политики. Исследованы структурные фонды Европейского Союза, а именно Европейский социальный фонд, Европейский фонд регионального развития и Фонд сплоченности. Определены цели и задачи региональной политики по каждому этапу и в частности до 2020 года. Исследована стратегию ЕС «Стратегия-2020», что позволило выделить основные направления региональной политики: инклюзивный рост, разумное и устойчивый рост.

Ключевые слова: региональная политика, Европейский союз, диспропорции в развитии регионов, фонд, цели региональной политики, устойчивое развитие регионов, поддержка развития регионов.

Bitiuk Inna

REGIONAL POLICY OF THE COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION

The article explores the evolutionary features of the formation and development of the regional policy of the countries of the European Union, which made it possible to identify seven main stages in the development of regional policy. For all stages of the formation and development of regional policy, the following characteristics were singled out: economic growth, solution of regional problems, aggravation of competition as a result of integration in the market. Differences between approaches to regional policy in different stages of regional policy were singled out. Structural funds of the European Union, namely the European Social Fund, the European Regional Development Fund and the Cohesion Fund, have been studied. The goals and objectives of the regional policy for each stage, and in particular until 2020, are defined. The strategy of the EU "Strategy 2020" was explored, which made it possible to identify the main directions of the regional policy: inclusive growth, reasonable and sustainable growth.

Keywords: regional policy, the European Union, disproportions in the development of regions, the fund, regional policy objectives, sustainable development of regions, support for the development of regions.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК
РЕГІОНІВ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОЇ
ІНТЕГРАЦІЇ**

Відповідальний за друк *Савіна Г. Г.*
Технічний редактор *Савін С. Ю.*

Підписано до друку . . . 2017 р. Формат 60x 84/8.
Папір офсетний. Наклад 100 примірників.
Гарнітура Times New Roman. Друк ризографія.
Ум. друк. арк. 16,30. Обл.-вид. арк. 17,53.
Замовлення № 810.

Надруковано з готового оригінал-макету
Книжкове видавництво ПП Вишемирський В. С.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів
видавничої справи: серія ХС № 48 від 14.04.2005 р.
видано Управлінням у справах преси та інформації
73000, Україна, м. Херсон, вул. Соборна, 2,
тел. (050) 133–10–13, e-mail: printvvs@gmail.com, vish_sveta@rambler.ru